

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ У БЕОГРАДУ

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ

Број захтева: 257/1

Датум: 11.02.2010.године

ВЕЋЕ НАУЧНИХ ОБЛАСТИ ДРУШТВЕНО-
ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

(Назив већа научних области коме се захтев упућује)

**ПРЕДЛОГ ЗА ИЗБОР
У ЗВАЊЕ ДОЦЕНТА / ВАНРЕДНОГ ПРОФЕСОРА**
(члан 65. Закона о високом образовању)

I – ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ ПРЕДЛОЖЕНОМ ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ НАСТАВНИКА

- Име, средње име и презиме кандидата др МИОДРАГ (БОРИША) МАРКОВИЋ
- Предложено звање: ВАНРЕДНИ ПРОФЕСОР
- Ужа научна, односно уметничка област за коју се наставник бира: ИСТОРИЈА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ И АРХИТЕКТУРЕ
- Радни однос са пуним или непуним радним временом: ПУНО РАДНО ВРЕМЕ
- До овог избора кандидат је био у звању: ДОЦЕНТА
у које је први пут изабран: 13.07.2005. године
за ужу научну, односно уметничку област /наставни предмет: ИСТОРИЈА СРЕДЊЕВЕКОВНЕ УМЕТНОСТИ

II - ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ТОКУ ПОСТУПКА ИЗБОРА У ЗВАЊЕ

- Датум истека изборног периода за који је кандидат изабран у звање: 13.07.2010. године
- Датум и место објављивања конкурса: 23.12.2009. године, «ПОСЛОВИ»
- Звање за које је расписан конкурс: ВАНРЕДНИ ПРОФЕСОР

**III – ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ ЗА ПРИПРЕМУ ИЗВЕШТАЈА
И О ИЗВЕШТАЈУ**

- Назив органа и датум именовања Комисије: ИЗБОРНО ВЕЋЕ ФИЛОЗОФСКОГ ФАКУЛТЕТА У БЕОГРАДУ, 24.12.2009. године
- Састав Комисије за припрему реферата:

Име и презиме	Звање	Ужа научна односно уметничка област	Организација у којој је запослен
1) <u>др Бранислав Тодић</u>	<u>Редовни професор</u>	<u>Историја ликовних уметности и архитектуре</u>	<u>Филозофски факултет у Београду</u>

Име и презиме	Звање	Ужа научна односно уметничка област	Организација у којој је запослен
2) <u>др Смиљка Габелић</u>	<u>Научни саветник</u>		<u>Филозофски факултет у Београду</u>
3) <u>др Даница Поповић</u>	<u>Научни саветник</u>		<u>Балканолошки институт САНУ</u>
4)			
5) _____	_____	_____	_____

3. Број пријављених кандидата на конкурс: ЈЕДАН КАНДИДАТ

4. Да ли је било издвојених мишљења чланова комисије: НЕ

5. Датум стављања извештаја на увид јавности: 18.01.2010.године

6. Начин (место) објављивања извештаја: огласна табла Филозофског факултета у Београду

7. Приговори: ___/___

IV – ДАТУМ УТВРЂИВАЊА ПРЕДЛОГА ОД СТРАНЕ ИЗБОРНОГ ВЕЋА ФАКУЛТЕТА: 11.02.2010.године

Потврђујем да је поступак утврђивања предлога за избор кандидата др Миодрага Марковића у звање ванредног професора вођен у свему у складу са одредбама Закона, Статута Универзитета, Статута факултета и Правилника о начину и поступку стицања звања и заснивање радног односа наставника Универзитета у Београду.

ПОТПИС ДЕКАНА ФАКУЛТЕТА

Проф. др Весна Димитријевић

Прилози:

1. Одлука изборног већа факултета о утврђивању предлога за избор у звање;
2. Реферат комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање;
3. Сажетак реферата комисије о пријављеним кандидатима за избор у звање;
4. Доказ о непостојању правоснажне пресуде о околностима из чл. 62. ст. 4. Закона;
5. Други прилози релевантни за одлучивање (мишљење матичног факултета, приговори и слично).

Напомена: сви прилози, осим под бр. 4., се достављају и у електронској форми.

УНИВЕРЗИТЕТ У БЕОГРАДУ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
ДС/СС 05/4-02 бр. 218/1-IV/5
11.02.2010. године

На основу члана 55. и 65. Закона о високом образовању («Сл. гласник РС» бр. 76/2005) и члана 215. став 2. алинеја 3. Статута, Изборно веће Филозофског факултета, је на својој III редовној седници, одржаној дана 11.02.2010. године, на предлог Комисије, донело следећу

О Д Л У К У

Утврђује се предлог да се др Миодраг Марковић изабере у звање **ВАНРЕДНОГ ПРОФЕСОРА** за ужу научну област **ИСТОРИЈА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ И АРХИТЕКТУРЕ**, на Одељењу за историју уметности, на одређено време од пет година.

Доставити:

1x Универзитету у Београду
1x Др Миодрагу Марковићу
1x Одељењу за историју уметности
1x Стручном сараднику за радне односе
1x Шефу Одсека за правне послове
1x Архиви

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА

Проф. др Весна Димитријевић

С А Ж Е Т А К
РЕФЕРАТА КОМИСИЈЕ О ПРИЈАВЉЕНИМ КАНДИДАТИМА
ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ

I - О КОНКУРСУ

Назив факултета: Филозофски факултет
Ужа научна, односно уметничка област: Историја ликовних уметности и архитектуре
Број кандидата који се бирају: 1
Број пријављених кандидата: 1
Имена пријављених кандидата:
1. Миодраг Марковић
2. _____
.....

II - О КАНДИДАТИМА

Под 1.

1) - Основни биографски подаци

- Име, средње име и презиме: Миодраг, Бориша, Марковић
- Датум и место рођења: 10. 12. 1962, Гацко
- Установа где је запослен: Филозофски факултет у Београду
- Звање/радно место: доцент
- Научна, односно уметничка област: Историја ликовних уметности и архитектуре

2) - Стручна биографија, дипломе и звања

Основне студије:

- Назив установе: Филозофски факултет у Београду
- Место и година завршетка: Београд, 1988

Магистеријум:

- Назив установе: Филозофски факултет у Београду
- Место и година завршетка: 1998
- Ужа научна, односно уметничка област: Историја ликовних уметности и архитектуре

Докторат:

- Назив установе: Филозофски факултет у Београду
- Место и година одбране: 2005
- Наслов дисертације: Манастир Светог Никите код Скопља – историја и живопис
- Ужа научна, односно уметничка област: Историја ликовних уметности и архитектуре

Досадашњи избори у наставна и научна звања:

Асистент-приправник, 1990.

Асистент, 1999

Доцент, 2005

Nitro PDF Trial
www.nitropdf.com

3) Објављени радови

Име и презиме: Миодраг Марковић	Звање у које се бира: ванредни професор		Ужа научна, односно уметничка област за коју се бира: Историја ликовних уметности и архитектуре	
Научне публикације	Број публикација у којима је једини или први аутор		Број публикација у којима је аутор, а није једини или први	
	пре последњег избора/реизбора	после последњег избора/реизбора	пре последњег избора/реизбора	после последњег избора/реизбора
Рад у водећем научном часопису међународног значаја објављен у целини		3		
Рад у научном часопису међународног значаја објављен у целини		1		
Рад у научном часопису националног значаја објављен у целини				
Рад у зборнику радова са међународног научног скупа објављен у целини				
Рад у зборнику радова са националног научног скупа објављен у целини		4		
Рад у зборнику радова са међународног научног скупа објављен само у изводу (апстракт), а не и у целини		1		
Рад у зборнику радова са националног научног скупа објављен само у изводу (апстракт), а не и у целини				
Научна монографија, или поглавље у монографији са више аутора		1		
Стручне публикације	Број публикација у којима је једини или први аутор		Број публикација у којима је аутор, а није једини или први	
	пре последњег избора/реизбора	после последњег избора/реизбора	пре последњег избора/реизбора	после последњег избора/реизбора
Рад у стручном часопису или другој периодичној публикацији стручног или општег карактера				
Уџбеник, практикум, збирка задатака, или поглавље у публикацији те врсте са више аутора				
Остале стручне публикације (пројекти, софтвер, друго)		1+6		

Напомене:

1. Навести у ком часопису са SCI, SSCI или ANCI листе су радови објављени;
2. Квантитативно исказати научне резултате за стицање звања наставника у пољу друштвено-хуманистичких наука, према табелама 1. и 2. које су саставни део Критеријума за стицање звања наставника на Универзитету у Београду.

4) - Оцена о резултатима научног, односно уметничког и истраживачког рада

Основна област научних истраживања др Миодрага Марковића је српска средњовековна и византијска уметност, посебно зидно сликарство. На ову уметност се односе и његова магистарска теза и докторски рад, као и највећи број његових студија и чланака. Служећи се у својим истраживањима провереном методологијом, нарочито иконографским методом, објављеним подацима, али и сопственим истраживањима на терену, у музејима и библиотекама, Марковић је у великој мери проширио знања о византијској и српској уметности и сликарима, тумачећи на нов начин стару уметност, њене споменике и носиоце уметничког стварања. Разрешао је многе недоумице хронолошке, иконографске и уметничке природе појединих дела и дао нова објашњења ширим појавама уметничког стварања у Византији и средњовековној Србији. О томе је објавио једну књигу и 33 чланка и студија, као и више енциклопедијских јединица. Оне су га сврстале у ред најбољих познавалаца средњовековне уметности у нашој средини, али не само у њој.

О његовом научном раду говори и то што је досад учествовао у неколико научно-истраживачких пројеката Српске академије наука и уметности, Матице српске и Филозофског факултета у Београду. Тренутно је сарадник на два пројекта које финансира Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије: Српска и византијска уметност у позном средњем веку (Институт за историју уметности Филозофског факултета у Београду) и Српско средњовековно сликарство (Матица српска). Учествовао је са саопштењима на 16 научних скупова у земљи и иностранству.

5) - Оцена резултата у обезбеђивању научно-наставног подмлатка

Др Миодраг Марковић се одликује и тиме што подстиче студенте на самосталан рад (израда и презентација семинарских радова, рад на базама података на факултету и у одговарајућим стручним институцијама, као што су Народни музеј, Галерија фресака, Републички завод за заштиту споменика културе) и укључује их у истраживачки рад у оквиру стручне праксе и стручних екскурзија. Запажено је и његово ангажовање у раду са студентима мастер и докторских студија. У протеклих пет година кандидат се истакао и менторским радом. Био је ментор 84 дипломска рада, два завршна мастер рада, четири магистарска рада и четири докторске дисертације. У својству члана комисије учествовао је у одбрани већег броја дипломских и мастер радова, пет магистарских теза и шест докторских дисертација. Осим тога, под његовим менторством је тренутно у току израда већег броја дипломских, мастер и магистарских радова и неколико докторских дисертација.

6) - Оцена о резултатима педагошког рада

Учешће др Миодрага Марковића у настави одликује пажљива и детаљна припрема, стално иновирање знања најновијом литературом, јасно и занимљиво презентовање наставних јединица и коришћење савремених техничких средстава. Консултације са студентима свих нивоа студија и испите одржава редовно и у прописаним роковима. У области педагошког рада током последњих пет година запажена је улога др Миодрага Марковића у изради нових силабуса за предмете Историја уметности српских земаља у средњем веку I и II. У исто време радио је на стварању дигиталне базе података неопходне за темељно изучавање и студирање српске средњовековне уметности. Поред обавезних предмета на основним, мастер и докторским студијама, др Марковић је држао и изборне курсеве (Уметничка делатност Михаила и Евтихија, Живопис Пећке патријаршије, Манастир Свети Никита код Скопља, Иконографија живописа у хиландарском католкону). Његов рад на тим курсевима, као и рад у оквиру обавезних предмета, био је високо оцењиван у поступку студентског вредновања наставе.

7) - Оцена о ангажовању у развоју наставе и других делатности високошколске установе

У периоду од 2005. до 2009. др Миодраг Марковић је био члан и управник већа семинара за историју средњовековне уметности и члан Већа Одељења за историју уметности. Био је ангажован у чувању, евидентирању и дигиталној обради Легата Душана и Ружице Тасин и Легата Ивана Ђорђевића, што је допринело унапређењу наставне и научне делатности Одељења за историју уметности. Током 2008. године учествовао је у стварању новог програма за основне, мастер и докторске студије историје уметности на Филозофском факултету у Београду. Осим што је у протеклом периоду био активни члан Наставно-научног и Изборног већа факултета, од 2006. до 2007. био је и председник факултетске Комисије за издавачку делатност. Истакао се и на развијању веза Филозофског факултета у Београду с иностраним факултетима и универзитетима; тако је 2009. био члан комисије за одбрану једне докторске дисертације на Филозофском факултету у Скопљу, а на Аристотеловом универзитету у Солуну одржао је предавање по позиву.

Напомена: На исти начин приказати кандидата под 2. и сваког следећег пријављеног кандидата.

III - ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

Сматрамо да др Миодраг Марковић у потпуности задовољава све законске и статутарне услове које предвиђа радно место ванредног професора у научној области Историја ликовних уметности и архитектуре – тежиште истраживања Историја уметности српских земаља средњег века. Он је без сумње један од наших најбољих познавалаца византијске и српске средњовековне уметности, посебно сликарства и његове иконографије. У досад објављеним радовима показао је изузетну аналитичност и способност уопштавања, широку обавештеност и потребну критичност, а самим тим и зрелост у решавању кључних проблема средњовековне уметности на врло широком плану. Уз то, др Марковић савесно испуњава педагошке обавезе на факултету, а својим одличним образовањем и непосредним ангажовањем значајно доприноси подизању нивоа наставе и њеног осавремењивања. Веома је значајан и његов рад на развоју научно-наставног подмлатка, о чему сведочи Марковићево менторство или учешће на одбранама великог броја дипломских, мастер или магистарских и докторских радова. Врло је запажено и његово ангажовање на развоју историје уметности преко рада у редакцијама наших најугледнијих часописа из ове области, у стручним енциклопедијама и у научним пројектима Филозофског факултета и Матице српске, као и преко сарадње с универзитетима у иностранству.

Због свега тога, задовољство нам је да Изборном већу Филозофског факултета у Београду предложимо да др Миодрага Марковића изабере за ванредног професора за ужу научну област Историја ликовних уметности и архитектуре, са тежиштем истраживања Историја уметности српских земаља средњег века.

Место и датум: Београд, 18. јануар 2010

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

др Бранислав Тодић, редовни професор

др Смиљка Габелић, научни саветник

др Даница Поповић, научни саветник
Балканолошког института САНУ

КВАНТИТАТИВНО ИСКАЗИВАЊЕ РЕЗУЛТАТА РАДА

1. *Прво путовање светог Саве у Палестину и његов значај за српску средњовековну уметност*, Београд 2009, **P12 (7 бодова)**
2. *Notes on a Byzantine Processional Cross from the George Ortiz Collection*, Зограф, 30, 2005, 33-52, **P51 (5 бодова)**
3. *Један пример утицаја јеванђелистара на иконографију средњовековног зидног сликарства*, ЗРВИ, 44, Београд 2007, 353-362, **P51b (5 бодова)**
4. *Култ светог Вима (Вида) код Срба у средњем веку*, Зограф, 31, Београд 2007, 35-50, **P51b (5 бодова)**
5. *St. Niketas the Goth and St. Niketas of Nikomedeia. Apropos depictions of St. Niketas the martyr on medieval crosses*, Зборник Матице српске за ликовне уметности, 36, Нови Сад 2008, 19-41, **P52 (3 бода)**
6. *Нова монографија о солунском параклису Светог Јевтимија. Ευθύμιος Ν. Τσιγαρίδας, Οι τοιχογραφίες του παρεκκλησίου του Αγίου Ευθυμίου (1302/3) στον ναό του Αγίου Δημητρίου. Έργο του Μανουήλ Πανσέληνου στην Θεσσαλονίκη, Θεσσαλονίκη 2008*, Зограф, 33, Београд 2009, **P63 (1 бод)**
7. *Хиландар и живопис у црквама његовог метода – пример Светог Никите*, у: Ниш и Византија, четврти научни скуп, Ниш 2006, 281-296, **P65 (0,5 бодова)**
8. *"Христос проклиње смоквино дрво" у цркви Светог Никите код Скопља*, у: Ниш и Византија, пети научни скуп, Ниш 2007, 381-392, **P65 (0,5 бодова)**
9. *The Painter Eutychios – Father of Michael Astrapas and Protomaster of the Frescoes in the Church of the Virgin Peribleptos in Ohrid?*, у: Древнерусское искусство. Художественная жизнь Пскова и искусство поздневизантийской эпохи. К 1100-летию Пскова, Москва 2008, од 411-416, **P65 (0,5 бодова)**
10. *Saint Sava of Serbia and Athanasios II, the patriarch of Jerusalem*, у: Ниш и Византија, седми научни скуп, Ниш 2009, 267-271, **P65 (0,5 бодова)**
11. *Евтихије*, у: *Српски биографски речник*, књ. 3, ур. Ч. Попов Нови Сад 2007, 696-697, **P66 (0,1 бод)**
12. *Андрејевић Андреј*, у: *Српска енциклопедија*, т. 1, ур. Д. Станић, Београд-Нови Сад (у штампи), **P66 (0,1 бод)**
13. *Бабић Гордана*, у: *Српска енциклопедија*, *Српска енциклопедија*, т. 1, ур. Д. Станић, Београд-Нови Сад (у штампи), **P66 (0,1 бод)**

14. *Барово код Скопља*, у: *Српска енциклопедија, Српска енциклопедија*, т. 1, ур. Д. Станић, Београд-Нови Сад (у штампима), **P66 (0,1 бод)**
15. *Битиња Горња*, у: *Српска енциклопедија, Српска енциклопедија*, , т. 1, ур. Д. Станић, Београд-Нови Сад (у штампима), **P66 (0,1 бод)**
16. *Брач*, у: *Српска енциклопедија, Српска енциклопедија*, , т. 1, ур. Д. Станић, Београд-Нови Сад (у штампима), **P66 (0,1 бод)**
17. *The Sinai menologion icons as iconographic and hagiographic sources*, in: *Proceedings of the 21st International Congress of Byzantine Studies (London 21-26 August 2006)*, Vol. III: Abstracts of communications, Aldershot 2006, 368-369, **P72 (0,5 бодова)**

Остали радови (објављени пре избора у звање доцента)

1. *Бранислав Тодић, Старо Нагоричино, "Просвета"*, Београд 1993, стр. 238, Новине Београдског читалишта, год. IV/бр. 14 (Београд, јун 1994), 7.
2. *Програм живописа у куполи*, in: *Зидно сликарство манастира Дечана. Грађа и студије*, ур. В. Ј. Ђурић, Београд 1995 (Посебна издања САНУ 632, Одељење историјских наука, књига 22), 99-105
3. *Циклус Великих празника*, in: *Зидно сликарство манастира Дечана. Грађа и студије*, ур. В. Ј. Ђурић, Београд 1995, 107-120
4. *Христова чуда и поуке*, in: *Зидно сликарство манастира Дечана. Грађа и студије*, ур. В. Ј. Ђурић, Београд 1995, 133-147
5. *Појединачне фигуре светитеља у наосу и параклисима*, in: *Зидно сликарство манастира Дечана. Грађа и студије*, ур. В. Ј. Ђурић, Београд 1995, 234-264
6. *Циклус Гenezе и старозаветне фигуре у параклису Св. Димитрија*, in: *Зидно сликарство манастира Дечана. Грађа и студије*, ур. В. Ј. Ђурић, Београд 1995, 323-352 (са Јеленом Марковић).
7. *О иконографији светих ратника у источнохришћанској уметности и о представама ових светитеља у Дечанима*, in: *Зидно сликарство манастира Дечана. Грађа и студије*, ур. В. Ј. Ђурић, Београд 1995, 567-630
8. *Свети ратници из Ресаве. Иконографска анализа*, in: *Манастир Ресави, историја и уметност* (Научни скуп "Манастир Манасија и његово доба", Деспотовац 1994), Деспотовац 1995, 191-217.
9. *Научно дело Гордане Бабић. Проучавање иконографије средњовековног зидног сликарства*, Глас САНУ 378, Одељење историјских наука, књ. 9 (Београд 1996), 223-233.

10. *Two Notes on the Wall Paintings at the Great Lavra of St. Sabas. The Portrait of Emperor John VI Kantakouzenos and the Cycle of St. John Damascene*, Зограф 25 (Београд 1996), 57-70
11. *Бабић Гордана*, in: *Енциклопедија српске историографије*, прир. С. Ћирковић и Р. Михаљчић, Београд 1997, 267-268
12. *Прилог хронологији градње и осликавања хиландарског католикона*, Хиландарски зборник 10 (Београд 1998), 201-220 (са В. Т. Хостетером)
13. *Првобитни живопис главне манастирске цркве*, in: *Манастир Хиландар*, прир. Г. Суботић, Београд 1998, 221-242 (= М. Marković, *The Original Paintings of the Monastery's Main Church*, in: *Hilandar Monastery*, ed. G. Subotić, Belgrade 1998, 221-242).
14. *Прилог проучавању утицаја канона Велике суботе на иконографију средњовековног сликарства*, Зборник радова Византолошког института 37 (Београд 1998), 167-183.
15. *"Маркова црква" над реком Бабуном у близини Велеса*, Зограф 27 (Београд 1998-1999), 135-150, са И. М. Ђорђевићем.
16. *Илустрације патеричких прича у припрати хиландарског католикона*, in: Међународни научни скуп "Осам векова Хиландара, историја, духовни живот, књижевност, уметност и архитектура" (октобар 1998), ур. В. Кораћ, Београд 2000, 505-537
17. *On the Dialogue Relationship Between the Virgin and Christ in East Christian Art. Apropos of the Discovery of the Figures of the Virgin Mediatrix and Christ in Lesnovo*, Зограф 28 (2000-2001), 13-48, са И. М. Ђорђевићем
18. *Поводом нове вјиге Светлане Ракић о српским иконама из Босне и Херцеговине*, Зограф 28 (2000-2001), 145-152
19. *Представе св. Павла Кајумског и св. Никите Гота на византијском литијском крсту из збирке Џорџа Ортиза у Женеви*, in: Трећа југословенска конференција византолога (Крушевац 2000), Београд 2002, 487-512
20. *Прво путовање светог Саве у Палестину*, Зограф 29 (2002-2003), 47-88.
21. *Одблесци култа св. Илариона Мегленског у поствизантијској уметности на Балкану*, ЗЛУМС 32-33 (2003), 213-219
22. *Прилози за историју Светог Никите код Скопља. Оснивање манастира – Милутинова обнова – хиландарски метох*, Хиландарски зборник 11 (2004), 63-128
23. *Уметничка делатност Михаила и Евтихија. Садашња знања, спорна питања и правци будућих истраживања*, Зборник Народног музеја XVII/2 (2004), 95-112,

ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ
УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ

Изборно веће Филозофског факултета у Београду на својој II редовној седници одржаној 24. децембра 2009. изабрало нас је у комисију за припрему извештаја о кандидату за избор у звање ванредног професора за ужу научну област Историја ликовних уметности и архитектуре – тежиште истраживања Историја уметности српских земаља средњег века, на одређено време од пет година. Пошто смо прегледали документацију пристиглу на конкурс објављен у Огласним новинама Националне службе запошљавања «Послови» од 23. децембра 2009. године, слободни смо да Већу поднесемо следећи

ИЗВЕШТАЈ

На расписани конкурс пријавио се само један кандидат, др Миодраг Марковић, који је поднео сва потребна документа.

Биографски подаци. Др Миодраг Марковић је рођен у Гацку 10. децембра 1962, где је похађао основну и средњу школу. Студије историје уметности је уписао 1982. и завршио 1988. на Филозофском факултету у Београду, а на истом факултету завршио је и последипломске студије из области историје српске уметности средњег века, одбраном магистарског рада *Значај првог путовања светог Саве у Палестину за архитектуру и живопис средњих српске архиепископије*. Докторску дисертацију *Манастир Светог Никите код Скопља – историја и живопис* одбранио је 2005. године. Од фебруара 1990. године запослен је на Филозофском факултету у Београду на предмету Историја уметности југословенских народа средњег века као асистент-приправник, године 1999. изабран је за асистента, а 2005. за доцента. У овом звању и сада ради на Филозофском факултету у Београду.

Научни рад. Основна област научних истраживања др Миодрага Марковића је српска средњовековна и византијска уметност, посебно зидно сликарство. На ову уметност се односе и његова магистарска теза и докторски рад, као и највећи број његових студија и чланака. Служећи се у својим истраживањима провереном методологијом, нарочито иконографским методом, објављеним подацима, али и сопственим истраживањима на терену, у музејима и библиотекама, Марковић је у великој мери проширио знања о византијској и српској уметности и сликарима, тумачећи на нов начин стару уметност, њене споменике и носиоце уметничког стварања. Разрешао је многе недоумице хронолошке, иконографске и уметничке природе појединих дела и дао нова објашњења ширим појавама уметничког стварања у Византији и средњовековној Србији. О томе је објавио једну књигу и 33 чланка и студија, као и више енциклопедијских јединица. Оне су га сврстале у ред најбољих познавалаца средњовековне уметности у нашој средини, али не само у њој.

О његовом научном раду говори и то што је досад учествовао у неколико научно-истраживачких пројеката Српске академије наука и уметности, Матице српске и Филозофског факултета у Београду. Тренутно је сарадник на два пројекта које финансира Министарство за науку и технолошки развој Републике Србије: *Српска и византијска уметност у позном средњем веку* (Институт за историју уметности Филозофског факултета у Београду) и *Српско средњовековно сликарство* (Матица српска). Учествовао је са саопштењима на 16 научних скупова у земљи и иностранству.

Објављени радови. Од поменутих тридесетак радова, др Миодраг Марковић је после избора у претходно звање (2005) објавио једну књигу и више студија и чланака. Књига *Прво путовање светог Саве у Палестину и његов значај за српску уметност*, Београд 2009, стр. 381, представља темељно измењен и проширен магистарски рад кандидата о живопису Архиепископије, јер је значај путовања светог Саве у Свету земљу сада проширен на целокупну српску уметност средњег века. Повод за писање ове књиге била је једна белешка архиепископа Никодима из 1319. године о томе да је Сава Српски створио цркву Архиепископије по узору на храмове јерусалимског Сиона и Светог Саве Освећеног. То место је у нашој науци већ скоро стотину година изазивало опречна мишљења о томе шта је свети Сава видео у Палестини приликом свог првог ходочашћа 1229. и у којој се мери то одразило на српску уметност по његовом повратку у отаџбину. Палестински утицаји, допрли посредством светог Саве, тражени су и откривани у архитектури или живопису српских цркава, али је било и научника који су негирали тај утицај, сматрајући да су се Никодимове речи односиле на устројство Српске цркве. Иако је питање врло замршено, његово једнострано решавање оставило је крупне последице у нашој историји уметности. Стога је Марковић уложио много напора да га темељно претресе, поставивши своја истраживања на врло широку основу. Служећи се у првом реду Доментијаном, писцем Савиног житија и врло вероватно сапутником првог српског архиепископа по Светој земљи, али и свим другим изворима и целокупном литературом, он је најпре тачно одредио хронологију Савиног првог путовања у Палестину и прецизно описао његов итинерер. Прво му је било потребно због тога што се зна кад је хришћанима био омогућен одлазак на света места Јерусалима и Палестине, а друго – да би се тачно установило шта је све свети Сава тамо посетио. Други део књиге односи се на српске цркве које су настале или биле живописане после повратка светог Саве с ходочашћа, за које се претпоставља или тврди да су саграђене или осликане под пресудним Савиним утицајем. У средишту Марковићевог истраживања биле су Спасова црква у Жичи и Свети апостоли у Пећи, а да би их упоредио с палестинским светилиштима врло је подробно испитао цркву на Сиону и Велику лавру Саве Освећеног, на које су упућивале речи архиепископа Никодима из XIV века. После свега, дошао је до поузданог закључка да између ових српских и палестинских храмова не постоји било каква сродност у архитектури. Исти резултат се показао и у упоређивању сликарства поменутих цркава, премда није оспорено да су «сионске теме» у њима могле настати под Савиним утицајем, али у склопу шире катедралне тематике, а не непосредним угледањем на живопис Сионске цркве у Јерусалиму. У жељи да испита евентуални утицај других палестинских цркава на српску уметност, а које је свети Сава обишао 1229. године, доцент Марковић је свестрано размотрио њихову архитектуру и сликарство (ако је оно у њима сачувано), у првом реду цркву Христовог васкрсења у Јерусалиму и цркву Рођења Христовог у Витлејему, и све друге о којима се зна како су изгледале у трећој деценији XIII века. Ни овде није уочена веза са Жичом, Пећи или другим српским споменицима. До оваквих резултата писац је дошао врло опсежним истраживањем, узимањем у обзир свих

распоживих података и њиховим критичким разматрањем, поткрепљеним изузетно опширном литературом.

На ходочашћа светог Саве у Палестину (1229. и 1234-1235) др Миодраг Марковић се осврнуо и у чланку *Saint Sava of Serbia and Athanasios II, the patriarch of Jerusalem*, Ниш и Византија – седми научни скуп, Ниш 2009, 267-271. На основу Доментијановог «Житија светог Саве» и уз помоћ разноврсних новијих студија, аутор је размотрио и прокоментарисао сусрете српског архиепископа и јерусалимског патријарха Атанасија II, који су били од немалог значаја за Савину ктиторску делатност у Јерусалиму. Чланак има и шири значај, јер прецизира датум смрти патријарха Јефтимија и осветљава досад непознате појединости из живота патријарха Атанасија.

За боље познавање византијске примењене уметности и иконографије нарочито су важна два Марковићева чланка. У једном под насловом *Notes on a Byzantine Processional Cross from the George Ortiz Collection*, Зограф 30 (2005) 33-52, он је скренуо пажњу на представе светог Никите Гота, Павла Кајумског и арханђела, и на основу њих закључио да је овај сребрни литијски крст настао у Цариграду, било за манастир Кајуму или неки други где су били посебно поштовани арханђео Михаил и свети Павле. Од нарочите важности је закључак да је крст настао у XI веку у Цариграду, па би он био једино такво уметничко дело настало у престоничким радионицама, чиме се ревидирају досадашња знања о пореклу сличних византијских крстова. Ако је у овом чланку испитао иконографију мало познатог светог Павла Кајумског, у другом, *St. Niketas the Goth and St. Niketas of Nikomedia. Apropos depictions of St. Niketas the martyr on medieval crosses*, Зборник Матице српске за ликовне уметности 36 (2008) 19-41, др Миодраг Марковић је детаљно расправио иконографију светог Никите. Показао је да је у византијској хагиологији и уметности дошло до контаминације двојице истоимених светаца, Никите који је пострадао у готској земљи и Никите из Никомидије, наводног сина цара Максимијана, што је нашло јасан одраз и у иконографији њихових ликовних представа после XI века.

Др Миодраг Марковић се поодавно успешно бави и изучавањем манастира Хиландара, о чему је већ саопштио веома важне резултате везане за хронологију и програм фресака његове саборне цркве. У раздобљу које приказујемо, после Марковићевог избора за доцента, он је објавио расправу *Хиландар и живопис у црквама његових метоха – пример Светог Никите*, Ниш и Византија – четврти научни скуп, Ниш 2006, 281-296. Она се надовезује на претходна истраживања других аутора о утицају овог српског светогорског манастира на сликарство његових метоха, па је такав утицај био очекиван и у цркви Светог Никите код Скопља, који је такође био хиландарски метох. Марковић је у његовом живопису открио низ фресака (од светог Симеона и Саве, преко композиције Ваведења, до избора светих архијереја у олтару) чији се избор, распоред или изглед непосредно ослањају на сликарство хиландарског католикона. Пошто су ове хиландарске фреске – захваљујући др Марковићу – тачно датоване у 1321, ова открића о сродности сликарства двеју цркава омогућила су му да живопис у Светом Никити одреди у време после те године, кад је, уосталом, Свети Никита и стављен под непосредну управу Хиландара. Он је изложио и претпоставку да је живописање хиландарског скопског метоха обављено пре 1324. и да се о томе старао Данило, будући српски архиепископ, па би њему требало приписати преношење узора из тек осликане хиландарске саборне цркве на зидове Светог Никите.

Од Марковићевих иконографских радова, објављених последњих година, издвајамо два. Један је произашао из његовог занимања за цркву Светог Никите: «Христос проклиње смоквино дрво» у цркви Светог Никите код Скопља, Ниш и Византија – пети научни скуп, Ниш 2007, 381-392. Реч је о теми која се веома ретко појављује у византијском и српском сликарству, али је доценту Марковићу пошло за

руком да на основу њих препозна веома оштећену фреску у ђаконикону Светог Никите. На тај начин је употпуњен програм слика у олтару ове цркве, а представа је објашњена у складу с еклисиолошким тумачењем пасажа из Матејевог јеванђеља о неплодној смокви. Колико је Марковић добар познавалац источнохришћанске иконографије показује и његов рад *Један пример утицаја јеванђелистара на иконографију средњовековног зидног сликарства*, Зборник радова Византолошког института 44/2 (2007) 353-362. Запазио је да се у сликарству неких задужбина краља Милутина појављује необично иконографско решење сцене Христове посете кући Марте и Марије, са фигуром жене која се, издигнута над другима, гестом десне руке обраћа Христу. Она се не помиње у опису овог догађаја код јеванђелисте Луке (10, 38-42), већ у једном другом пасусу његовог јеванђеља (11, 27-28). Марковић је тачно уочио да оба места чине једно зачало у јеванђелистару и да се заједно читају на богослужењу. Та околност је довела до стварања необичног иконографског решења, и то открива да су и читања из јеванђелистара – истина веома ретко – могла утицати на иконографију средњовековног живописа.

У овом осврту на објављене научне радове др Миодрага Марковића посебно издвајамо његову студију *Култ светог Вита (Вида) код Срба у средњем веку*, Зограф 31 (2007) 35-50. Подстакнут чињеницом да празник светог Вита (Видовдан) има веома важно место у националној свести Срба, првенствено као дан спомена на Косовски бој, он се подухватио запетљаног, али изузетно занимљивог и плодотворног покушаја да разјасни култ овог сицилијанског мученика из времена цара Диоклецијана и његову популарност код Срба. Већ на почетку истраживања суочио се с огромном литературом, многобројним заблудама и често ненаучним тумачењима. Стога је пажљиво претресао све расположиве изворе и показао колико је култ светог Вита био поштован на Западу, док је међу православним хришћанима једва био познат. Код Срба, међутим, није било тако. Марковић је прво разбио заблуду да то уважавање светог Вита произлази из његовог поистовећивања са Световидом, божанством старих Словена, и показао да то припада фолклорном садржају култа овог мученика. Сасвим је прихватљиво његово мишљење да је тачка додира православних Словена с овим култом била Велика Моравска, где су се свети Кирило и Методије упознали са њим. Захваљујући њима, култ светог Вита је ушао у најстарије словенске месецослове, као што су Асеманијево и Остромирово, а мало касније и Мирослављево јеванђеље. За разлику од словенских, то се није десило с византијским месецословима. Култ је наставио да живи код Срба, како показују топонимијска грађа, посвете храмова и ликови светог Вита у живопису, све до средине XIV века. Увођењем Јерусалимског типика у богослужбени поредак Српске цркве у том столећу почео је да се истискује и заборавља овај култ. Али, како је показао доцент Марковић, околност да су се Косовски бој и погибија кнеза Лазара догодили на дан светог Вита, пресудно је допринела да име овог сицилијанског мученика и његов празник никада не буду заборављени међу Србима, попримајући временом фолклорне облике и давајући Видовдану другачији садржај и смисао.

Др Миодраг Марковић је у протеклом периоду од пет година учествовао и на два међународна научна скупа са запаженим саопштењима, која су, међутим, штампана у изводу: *The Sinai menologion icons as iconographic and hagiographic sources*, Proceedings of the 21st International Congress of Byzantine Studies, London 21-26 August 2006, Vol. III: Abstracts of Communications, Aldershot 2006, 368-369, и *The Painter Eutychios – Father of Michael Astrapas and Protomaster of the Frescoes in the Church of the Virgin Peribleptos in Ohrid*, Древнерусское искусство. Художественная жизнь Пскова и искусство поздневизантийской эпохи, Москва 2008, 411-416.

Ангажовање у развоју наставе. У периоду од 2005. до 2009. др Миодраг Марковић је био члан и управник већа семинара за историју средњовековне уметности и члан Већа Одељења за историју уметности. Био је ангажован у чувању, евидентирању и дигиталној обради Легата Душана и Ружице Тасић и Легата Ивана Ђорђевића, што је допринело унапређењу наставне и научне делатности Одељења за историју уметности. Током 2008. године учествовао је у стварању новог програма за основне, мастер и докторске студије историје уметности на Филозофском факултету у Београду. Осим што је у протеклом периоду био активни члан Наставно-научног и Изборног већа факултета, од 2006. до 2007. био је и председник факултетске Комисије за издавачку делатност. Истакао се и на развијању веза Филозофског факултета у Београду с иностраним факултетима и универзитетима; тако је 2009. био члан комисије за одбрану једне докторске дисертације на Филозофском факултету у Скопљу, а на Аристотеловом универзитету у Солуну одржао је предавање по позиву.

Педагошки рад. Учешће др Миодрага Марковића у настави одликује пажљива и детаљна припрема, стално иновирање знања најновијом литературом, јасно и занимљиво презентовање наставних јединица и коришћење савремених техничких средстава. Консултације са студентима свих нивоа студија и испите одржава редовно и у прописаним роковима. У области педагошког рада током последњих пет година запажена је улога др Миодрага Марковића у изради нових силабуса за предмете Историја уметности српских земаља у средњем веку I и II. У исто време радио је на стварању дигиталне базе података неопходне за темељно изучавање и студирање српске средњовековне уметности. Поред обавезних предмета на основним, мастер и докторским студијама, др Марковић је држао и изборне курсеве (Уметничка делатност Михаила и Евтихија, Живопис Пећке патријаршије, Манастир Свети Никита код Скопља, Иконографија живописа у хиландарском (католикону)). Његов рад на тим курсевима, као и рад у оквиру обавезних предмета, био је високо оцењиван у поступку студентског вредновања наставе.

Развој научно-наставног подмлатка. Др Миодраг Марковић се одликује и тиме што подстиче студенте на самосталан рад (израда и презентација семинарских радова, рад на базама података на факултету и у одговарајућим стручним институцијама, као што су Народни музеј, Галерија фресака, Републички завод за заштиту споменика културе) и укључује их у истраживачки рад у оквиру стручне праксе и стручних екскурзија. Запажено је и његово ангажовање у раду са студентима мастер и докторских студија. У протеклих пет година кандидат се истакао и менторским радом. Био је ментор 84 дипломских рада, два завршна мастер рада, четири магистарска рада и четири докторске дисертације. У својству члана комисије учествовао је у одбрани већег броја дипломских и мастер радова, пет магистарских теза и шест докторских дисертација. Осим тога, под његовим менторством је тренутно у току израда већег броја дипломских, мастер и магистарских радова и неколико докторских дисертација.

Учешће у стручним организацијама и другим делатностима од значаја за развој научне области. Др Миодраг Марковић је члан редакција неколико најугледнијих домаћих часописа из области историје уметности: Зографа, Зборника за ликовне уметности Матице српске, Зборника Народног музеја у Београду. Поред тога, од 2007. године је члан редакције публикације «Ниш и Византија» која се једном годишње издаје у Нишу, као зборник радова саопштених на истоименом међународном научном скупу. Од 2008. године главни је уредник часописа Зограф, и у том својству је

уредио бр. 32 за 2008. и бр. 33 за 2009. годину. Члан је Одбора одељења за ликовне уметности Матице српске и од 2007. члан Стручне редакције за уметност и архитектуру Српске енциклопедије.

Закључак и предлог. Сматрамо да др Миодраг Марковић у потпуности задовољава све законске и статутарне услове које предвиђа радно место ванредног професора у научној области Историја ликовних уметности и архитектуре – тежиште истраживања Историја уметности српских земаља средњег века. Он је без сумње један од наших најбољих познавалаца византијске и српске средњовековне уметности, посебно сликарства и његове иконографије. У досад објављеним радовима показао је изузетну аналитичност и способност уопштавања, широку обавештеност и потребну критичност, а самим тим и зрелост у решавању кључних проблема средњовековне уметности на врло широком плану. Уз то, др Марковић савесно испуњава педагошке обавезе на факултету, а својим одличним образовањем и непосредним ангажовањем значајно доприноси подизању нивоа наставе и њеног осавремењивања. Веома је значајан и његов рад на развоју научно-наставног подмлатка, о чему сведочи Марковићево менторство или учешће на одбранама великог броја дипломских, мастер или магистарских и докторских радова. Врло је запажено и његово ангажовање на развоју историје уметности преко рада у редакцијама наших најугледнијих часописа из ове области, у стручним енциклопедијама и у научним пројектима Филозофског факултета и Матице српске, као и преко сарадње с универзитетима у иностранству.

Због свега тога, задовољство нам је да Изборном већу Филозофског факултета у Београду предложимо да др Миодрага Марковића изабере за ванредног професора за ужу научну област Историја ликовних уметности и архитектуре, са тежиштем истраживања Историја уметности српских земаља средњег века.

У Београду, 18. јануара 2010.

Др Бранислав Тодић, редовни професор

Др Смиљка Габелић, научни саветник

Др Даница Поповић, научни саветник
Балканолошког института САНУ